

Slavoj. Časopis zájmům výhradně hudebním věnovaný
(Praha, 1862-1865)
Jakub Michl

Publikován v Praze, vždy dvakrát měsíčně na první a patnáctý den v měsíci. Vycházel mezi 1. červencem 1862 do 15. června 1865. Kompletní Slavoj [SLA] čítá šest svazků, z nichž každý obsahuje dvanáct čísel. Hlavním redaktorem a zakladatelem časopisu byl Josef Ulm (1826-1865), se kterým převážně spolupracovali Zikmund Kolečovský (1817-1868), Jan Leopold Zvonař (1824-1865) a Adolf Pozděna (1836-ca1900). V roce 1865 převzal vedení časopisu Vojtěch Kubelka, který započal redakci sedmého svazku Slavoj. Během tohoto období byl však časopis zrušen a čísla připravovaného svazku nikdy nevyšla.

Stránkování každého svazku probíhá průběžně od titulní strany prvního čísla, konče poslední stranou čísla dvanáctého. Každé číslo obsahuje přibližně 20 stránek, každý svazek pak mezi 232 a 280 stránkami. Pouze ročník 1864 (tj. čtvrtý a pátý svazek) je stránkovan průběžně a čítá dohromady 424 stran.

Náplní časopisu bylo informovat o soudobém hudebním životě v Českých zemích a v zahraničí, ale též přinášet čtenářům poučení z hudební teorie, historie a hudební pedagogiky. Významnou součástí jsou recenze kritiky konkrétních hudebních, operních a koncertních vystoupení, nebo právě tiskem vydaných kompozic. Zřejmá je snaha časopisu ovlivňovat dění v kulturním životě. Příspěvky časopisu apelují na soudobé tendence v chrámové hudbě a její povznesení na úroveň idejí ceciliánského hnutí. Časopis byl zvláště nakloněn Bedřichu Smetanovi, naopak se stavěl obzvláště kriticky vůči činnosti a postojům Jana Nepomuka Maýra. V roce 1865 se pomocí Slavoj snažil J. Ulm ovlivnit obsazení místa ředitele Pražské konzervatoře po B. Kittlovi ve prospěch Z. Kolečovského.

Časopis po celou dobu trvání zachovával stejnou strukturu. Na začátku byly úvodní články týkající se hudební teorie, historie, estetiky a hudební osvěty, případně zvláštní aktuální komentáře soudobého hudebního života. „Úvahy“ jsou pravidelnou recenzí na právě tiskem vydaná díla českých skladatelů a jejich doporučení pro české publikum. Následoval oddíl „Fuilleton“, rozdělený do pododdílů: Domácí zprávy, Divadlo, Koncerty, Dějepis spolků zpěvákých, Dopisovatel, Rozmanitosti, občasné též Zprávy literární a umělecké.

„Domácí zprávy“ informovaly o hudebním dění v Českých zemích, zejména v Praze. Častým zjevem jsou zprávy Umělecké besedy, Pražského Hlaholu a fungování pražských hudebně vzdělávacích ústavů.

Odstavec „Divadlo“ přinášel recenze aktuálních provedení oper v českém i německém divadle v Praze, podobně jako „Koncerty“, komentující koncertní hudební vystoupení českých i zahraničních umělců. Ze závažnějších jmenujme pražská vystoupení R. Wagnera (1863), jednonohého tanečníka Donata (1864), D. Poppera (1864) či C. Schumannové (1865). Koncerty se udávaly zejména v pražském Konviktu a na Žofíně. Opera byla v českém Prozatímním

divadle, Německém divadle a letní scéně na Novém Městě, v průběhu roku 1865 lze sledovat i představení nového divadla na Žofíně.

„Dopisovatel“ přinášel zprávy příspěvatelů z různých končin českých zemí. Informoval zejména o činnosti místních zpěváckých spolků, kulturních událostech, návštěvách významných osobností či zvláštních změnách v kulturním životě obce. Události v rozvoji a činnosti zpěváckých spolků se 1863 oddělily do samostatného oddílu „Dějepis spolků zpěváckých“, taktéž založený na příspěvcích dopisovatelů. Zprávy byly kromě vystoupení zaměřeny na informace jako např. stanovy nových spolků, setkání spolků, besedy, výlety a jinou spolkovou činnost. Obsahuje řadu cenných informací o spolkovém majetku, repertoáru, členech nebo složení představenstva.

Od září 1864 se ve Slavoji poprvé setkáváme s oddílem „Zprávy literární a umělecké“ zaměřeným na nehudební kulturní události. Čtenář je informován např. o obnově rotundy Sv. Kříže na Starém Městě, nebo novinkách ve světě divadla a literatury.

„Rozmanitosti“ jsou pravidelným shrnutím hudebního dění v zahraničí. Čerpají víceméně ze zahraničního tisku, zejména však z *Recensionen und Mittheilungen über Theater und Musik* a *Signale für die Musikalische Welt*. Nejčastěji se zde setkáme s působením, cestami a pohostinskými představeními dobových operních hvězd (A. Patti, C. Patti, D. Artôt, ad.), nekrology či zprávami o situaci na zahraničních operních scénách.

Závěr každého čísla býval zakončen rubrikou „Listárna redakce“, informacemi o předplatném Slavojce, v řadě případů i informacemi o přílohách a půjčování hudebních materiálů předplatitelům. Předplatitelé Slavojce měli možnost vypůjčit si vybrané hudebniny a spisy z knihovny redakce, které měli za povinnost do předepsané doby vrátit. Předplatitelé si též mohli vybrat některé tituly jako prémie k předplatnému *Slavojce*. Seznamy těchto titulů jsou uvedeny v přílohách k číslům 15. prosince 1863, 1. ledna 1864 a 1. března 1864.

Součástí řady čísel byly hudební přílohy, z nichž nejzávažnější se jeví Zvonařova Vokální mše číslo II. op 49, složená pro oslavu cyrilometodějského milénia v roce 1863 a která je přivázaná k 6. svazku Slavojce. Ostatní přílohy se nepodařilo fyzicky dohledat, ale ze Slavojce jsme informováni, že šlo konkrétně o tyto tituly:

1863

15. října: blíže nespecifikované *Veni sancte*

15. listopadu: Z. Kolečovský, Sbor pohřební pro mužské hlasy

1864

15. ledna: V. E. Horák, Sbor při oddávkách pro mužské hlasy

1. února: V. E. Horák, *Po sňatku*, sbor pro mužské hlasy

15. května: Fr. Blažek, Sbor pohřební pro mužské hlasy

15. července: Albín Mašek, Moteto, skladba kostelní pro ženské hlasy

1. prosince: A. Jelen, Moteto *Ave*

1865

1. ledna: J. L. Zvonař, Mše pro mužské hlasy

1. března: V. Proška, *Zdrávas Maria*

Mezi kmenové přispěvatele v úzkém redakčním kruhu *Slavoje* patřil Z. Kolečovský, přispívající též od 1859 do *Dalibora*. Pro vysokou úroveň své publikační činnosti je Kolečovský zařazován mezi zakladatele české hudební žurnalistiky a hudební kritiky. Z jeho pravidelných pojednání na pokračování v *Slavoji* vycházelo *Několik slov o českém slohu hudebním* (1862, sv. IV), kritiky koncertních a zejména operních představení (1862-1864, sv. I-V), z nichž nejvýraznější jsou zejména recenze Smetanova sboru *Tři jezdcí* (1862, s. 265) a *Koncert Richarda Wagnera* (1863, s. 73).

J. L. Zvonař přispíval kromě *Slavoje* taktéž do Pražských novin, *Dalibora*, Sborníku učitelského, *Národních listů* a *Obrazů života*; je též autorem hudebních hesel v *Riegrově Slovníku naučném*. Ve *Slavoji* to jsou zejména stati *Zkumné příspěvky ku poznání povahy a ducha české hudby* (1863, sv. III), pojednávající o české lidové písni, *Hudební vychovávání* (1863, sv. III; 1864, sv. IV) dotýkající se otázek hudební pedagogiky a hudební teorie, podobně jako *Listy ředitelům zpěváckých sborů* (1862, sv. I; 1863, sv. II), *Příspěvky k vědomostem varhanickým* (1864, sv. IV) a *Slovo hudebním učňům* (1865, sv. VI).

Autorem řady hudebně didaktických statí byl taktéž A. Pozděna, který se věnoval převážně technice a přednesu klavírní hry: *Několik slov o přednesu klavírním* (1862, sv. I), *Několik slov o tempu* (1862, sv. II), *Vychovatelské listy hudební* (1864, sv. V; 1865, sv. VI). Jeho studie *Damasus Brosmann* (1864, sv. V) je první obsáhlejší prací věnující se životu a dílu tohoto českého barokního skladatele.

Za pozornost stojí též cyklus statí *Z theorie hudby slovanské*, který je pokusem o antropologické podchycení hudebních principů a na jejich základě se snaží formulovat podstatu slovanské hudby. Příspěvky jsou podepsány zkratkou „Sl. Bdč.“, kdo se však za zkratkou skrývá, nevíme.